

**3^η Πανελλήνια Μαθητική Προσομοίωση Επιτροπών του ΟΗΕ
για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου**

«Μαθητές σε ρόλο Διπλωμάτη»

Οδηγός Μελέτης

**Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία
«Το δικαίωμα στην Προσβασιμότητα»**

Πρόεδρος: Άννα Μαρία Τοτοκώτση

Αντιπρόεδρος: Θεοδώρα Τζίμα

Πίνακας Περιεχομένων

1. Καλωσόρισμα του Προεδρείου.....	3
2. Ιστορική Επισκόπηση: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο	4
3. Η Επιτροπή των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία.....	5
4. Το άρθρο 9 της Διεθνούς Σύμβασης των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία.....	5
5. Ανάλυση του άρθρου 9 της Σύμβασης του Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, σε συνδυασμό με το Γενικό Σχόλιο 2	6
6. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες.....	11
7. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη	12
8. Βιβλιογραφία.....	12
9. Ηλεκτρονικές πηγές.....	12

Επιμέλεια Οδηγού Μελέτης: Άννα Μαρία Τοτοκότση, Θεοδώρα Τζίμα (ΜΡΔ 2018) και Μανιατάκος Ιωάννης, Παπαθεμιστοκλέους Μαρίνα (ΜΡΔ 2017)

1. Καλωσόρισμα του Προεδρείου

Αγαπητοί συμμετέχοντες και αγαπητές συμμετέχουσες,

Βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να σας καλωσορίσουμε επίσημα στη 3^η Μαθητική Προσομοίωση Επιτροπών του Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου «Μαθητές σε Ρόλο Διπλωμάτη», και συγκεκριμένα στην Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία. Θέμα της Ημερήσιας Διάταξης είναι η Προσβασιμότητα, έννοια που είναι συνυφασμένη με την ελεύθερη δυνατότητα χρήσης αγαθών και υπηρεσιών και τη συμμετοχή στον κοινωνικό βίο για τα Άτομα με Αναπηρία.

Σκοπός σας είναι η ανταλλαγή απόψεων πάνω στο ζήτημα αυτό, κατόπιν της έρευνας και της ενεργούς συμμετοχής στη διαδικασία, και η εύρεση πραγματικών λύσεων, οι οποίες θα αποτυπωθούν στη Γνώμη, το τελικό κείμενο συμπερασμάτων που κάθε επιτροπή καλείται να παράξει.

Για την καθοδήγηση και διευκόλυνση της έρευνάς σας, δημιουργήσαμε αυτόν τον Οδηγό Μελέτης, τον οποίο οφείλετε να συμβουλευτείτε για την κατάρτισή σας και την ενεργό παρουσία σας στο συνέδριο. Παράλληλα, μπορείτε να ανατρέξετε και σε περαιτέρω πηγές, για την καλύτερη γνώση της πολιτικής κάθε χώρας και τη διαμόρφωση των επιχειρημάτων και των προτάσεών σας.

Επιπλέον, σας συγχαίρουμε για την απόφασή σας να συμμετάσχετε στο συνέδριο, να γνωρίσετε το πλαίσιο προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να δείτε τον εαυτό σας σε έναν άλλον ρόλο, αυτόν του διπλωμάτη. Αδράξτε την ευκαιρία, χρησιμοποιήστε την έμπνευση και το ταλέντο σας και ετοιμαστείτε για μια ξεχωριστή εμπειρία.

Βρισκόμαστε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε απορία ανακύψει.

Σας ευχόμαστε καλή μελέτη και εκφράζουμε την ανυπομονησία μας να σας γνωρίσουμε από κοντά!

Με εκτίμηση,

Άννα Μαρία Τοτοκώτση, Πρόεδρος

Θεοδώρα Τζίμα, Αντιπρόεδρος

2. Ιστορική Επισκόπηση: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία¹ και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο²

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) αποτελεί έναν παγκόσμιο διεθνή οργανισμό, που συστάθηκε από 51 ιδρυτικά κράτη (ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα) στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου του 1945, και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, μετά την κύρωση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από τα κοινοβούλια των κρατών μελών. Σήμερα αριθμεί 193 κράτη-μέλη.

Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καταγράφονται στο άρθρο 1 του Χάρτη, με την παράγραφο 3 να εντάσσει σε αυτούς την *«ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας»*.

Με στόχο την πάταξη των διακρίσεων εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, στις 13 Δεκεμβρίου του 2006. Τέθηκε σε ισχύ περίπου δύο χρόνια μετά, στις 3 Μαΐου του 2008. Μέχρι σήμερα, έχει κυρωθεί από 167 κράτη. Η Σύμβαση, ακολουθώντας του σκοπούς του Ο.Η.Ε., υιοθετεί μια ευρεία κατηγοριοποίηση των Ατόμων με Αναπηρία, και επιβεβαιώνει ότι όλα τα πρόσωπα, με όλους τους τύπους αναπηριών πρέπει να απολαμβάνουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Αποσαφηνίζεται ο τρόπος με τον οποίο κάθε δικαίωμα θα εφαρμόζεται στα άτομα αυτά, καθώς επίσης, προσδιορίζονται οι τομείς στους οποίους παραβιάζονται τα δικαιώματα που κατοχυρώθηκαν από την Σύμβαση, με σκοπό να τροποποιηθούν και οι περιοχές στις οποίες απαιτείται η ενίσχυση της προστασίας των δικαιωμάτων αυτών.³

Την Σύμβαση συνοδεύει το Προαιρετικό Πρωτόκολλο, το οποίο τέθηκε σε ισχύ ταυτόχρονα με τη Σύμβαση και είναι επίσης δεσμευτικό για τα κράτη τα οποία την έχουν υπογράψει και επικυρώσει. Το πρωτόκολλο θεσπίζει δύο πρόσθετες εντολές προς την Επιτροπή. Η πρώτη εντολή είναι η λήψη και η εξέταση των ατομικών αναφορών, ενώ η δεύτερη είναι η σύσταση ερευνών σε περιπτώσεις που υπάρχουν αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία για σοβαρές και συστηματικές παραβιάσεις της Σύμβασης. Ταυτόχρονα, εκτός από το Προαιρετικό Πρωτόκολλο, ερμηνεύονται οι διατάξεις του Συμφώνου και δημοσιεύονται τα “Γενικά Σχόλια”, τα οποία βασίζονται σε πιο συγκεκριμένα ζητήματα του θέματος.

Όλα τα κράτη-μέρη της Σύμβασης έχουν την υποχρέωση να υποβάλλουν τακτικές εκθέσεις στην Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων που έχουν ήδη κατοχυρωθεί. Τα κράτη οφεί-

¹ <http://www.un-documents.net/a61r106.htm>

² <http://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>

³ <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/QuestionsAnswers.aspx>

λουν να παρουσιάσουν την πρώτη έκθεση αρχικά εντός δύο ετών από την επικύρωσή της και, στη συνέχεια, κάθε τέσσερα χρόνια.

3. Η Επιτροπή των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία

Η Επιτροπή είναι ένα σώμα 18 ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων που παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης. Τα μέλη της επιτροπής υπηρετούν υπό την προσωπική τους ιδιότητα. Εκλέγονται από έναν κατάλογο προσώπων που διορίζονται από τα κράτη κατά τη διάσκεψη των κρατών-μερών. Η θητεία τους είναι τετραετής και έχουν την δυνατότητα να επανεκλεγούν μία φορά.

4. Το άρθρο 9 της Διεθνούς Σύμβασης των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία⁴

1. Προκειμένου να επιτρέψουν στα άτομα με αναπηρίες να ζουν ανεξάρτητα και να συμμετέχουν πλήρως σε όλες τις πτυχές της ζωής, τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν στα άτομα με αναπηρίες την πρόσβαση, σε ίση βάση με τους άλλους, στο φυσικό περιβάλλον, τα μέσα μεταφοράς, την πληροφορία και τις επικοινωνίες, συμπεριλαμβανομένων και των τεχνολογιών και συστημάτων πληροφορίας και επικοινωνιών και σε άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό, τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές. Τα μέτρα αυτά, που θα συμπεριλαμβάνουν τον προσδιορισμό και την εξάλειψη των εμποδίων και κωλυμάτων προσβασιμότητας, θα ισχύουν, μεταξύ άλλων, για:

α. τα κτίρια, τους δρόμους, τις μεταφορές και λοιπές εσωτερικές και υπαίθριες εγκαταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων και των σχολείων, των κατοικιών, των ιατρικών εγκαταστάσεων και των εργασιακών χώρων,

β. τις πληροφορίες, τις επικοινωνίες και λοιπές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων και των ηλεκτρονικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν επίσης κατάλληλα μέτρα προκειμένου:

α. να αναπτύξουν, διαδώσουν και παρακολουθούν την εφαρμογή των ελάχιστων προτύπων και κατευθυντήριων οδηγιών για την προσβασιμότητα των εγκαταστάσεων και των υπηρεσιών που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό,

β. να διασφαλίζουν ότι οι ιδιωτικοί φορείς, οι οποίοι προσφέρουν εγκαταστάσεις και υπηρεσίες που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό, λαμβάνουν υπόψη τους όλες τις μορφές της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες,

γ. να παρέχουν κατάρτιση τους άμεσα ενδιαφερόμενους, σε σχέση με τα ζητήματα προσβασιμότητας που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες,

δ. να παρέχουν, στα κτίρια και τις λοιπές εγκαταστάσεις που είναι ανοικτές στο κοινό, σύστημα σήμανσης σε Μπράιγ και σε ευανάγνωστες και κατανοητές μορφές,

ε. να παρέχουν μορφές «ζωντανής» βοήθειας και ενδιάμεσων, συμπεριλαμβανομένων των οδηγών, των αναγνώστων και των επαγγελματιών διερμηνέων της νοηματικής γλώσσας, προ-

⁴ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html> . Ακολουθώντας τον σύνδεσμο, μπορείτε να κάνετε λήψη της μετάφρασης της Σύμβασης στην ελληνική γλώσσα

κειμένου να διευκολύνουν την προσβασιμότητα στα κτίρια και σε άλλες εγκαταστάσεις που είναι ανοικτές στο κοινό,
στ. να προάγουν άλλες κατάλληλες μορφές βοήθειας και υποστήριξης προς τα άτομα με αναπηρίες, προκειμένου να διασφαλίζουν την πρόσβασή τους στην πληροφορία,
ζ. να προάγουν την πρόσβαση, για τα άτομα με αναπηρίες, στις νέες τεχνολογίες και τα συστήματα πληροφορίας και επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένου και του Διαδικτύου,
η. να προάγουν το σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την παραγωγή και τη διανομή προσιτών τεχνολογιών και συστημάτων ενημέρωσης και επικοινωνιών σε αρχικό στάδιο, έτσι ώστε αυτές οι τεχνολογίες και συστήματα να καταστούν προσιτές με ελάχιστο κόστος.

5. Ανάλυση του άρθρου 9 της Σύμβασης του Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, σε συνδυασμό με το Γενικό Σχόλιο 2

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση του άρθρου με τη βοήθεια του Γενικού Σχολίου, θεωρούμε σκόπιμο να προβούμε στη διατύπωση χρήσιμων ορισμών.

5.1 Χρήσιμοι Ορισμοί

Ορισμός για τα «Άτομα με Αναπηρία» από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών⁵

Ο όρος “άτομα με αναπηρία” εφαρμόζεται σε όλα τα άτομα τα οποία έχουν κάποιο είδος αναπηρίας, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που έχουν μακροχρόνιες σωματικές, ψυχικές ή νοητικές αναπηρίες, οι οποίες, σε συνδυασμό με διάφορα συμπεριφορικά και περιβαλλοντικά εμπόδια, δυσχεραίνουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία με βάση την ισότητα μεταξύ αυτών και των υπολοίπων.

Ορισμός για τα Άτομα με Αναπηρία Από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας⁶

Η αναπηρία αποτελεί γενικό όρο, ο οποίος περιλαμβάνει βλάβες (προβλήματα λειτουργίας του σώματος ή δομικά σωματικά προβλήματα), περιορισμούς σε κάποιες δραστηριότητες (εκτέλεση ενός έργου ή δράσης) ή σε κάποια συμμετοχή σε οποιοδήποτε τομέα (κοινωνικές εκδηλώσεις ή γενικότερα καταστάσεις της καθημερινότητας).

⁵ Ο ορισμός στα αγγλικά <http://www.un.org/esa/socdev/enable/faqs.htm>

⁶ <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs352/en/>

5.2 Τομείς που πρέπει να εξασφαλίζεται η προσβασιμότητα

Δεδομένου ότι τα Άτομα με Αναπηρίες πρέπει να μπορούν να ζουν ανεξάρτητα και να συμμετέχουν πλήρως σε όλες τις πτυχές της ζωής, τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν στα άτομα με αναπηρίες την πρόσβαση, σε ισότιμη βάση με τους άλλους, στο φυσικό περιβάλλον, στις μεταφορές, στην πληροφόρηση και στην επικοινωνία, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών πληροφοριών και των συστημάτων επικοινωνίας, καθώς και σε άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες που είναι ανοιχτές ή παρέχονται στο κοινό, σε αστικές αλλά και αγροτικές περιοχές.⁷ Επιπλέον, καλούνται να άρουν τα εμπόδια που δυσχεραίνουν την πρόσβαση στα ανωτέρω, ακόμα και με αλλαγές στη νομοθεσία τους.⁸ Τα άτομα με αναπηρίες θα πρέπει να έχουν ίση πρόσβαση σε όλα τα αγαθά, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που είναι ανοικτά ή παρέχονται στο κοινό, με ένα τρόπο που διασφαλίζει την αποτελεσματική και ισότιμη πρόσβαση και σέβεται την αξιοπρέπειά τους.

Φυσικό περιβάλλον και Μετακίνηση

Η προσβασιμότητα θα πρέπει να καθιερωθεί ως προϋπόθεση για τα άτομα με αναπηρίες, ώστε αυτά να απολαμβάνουν όλο το φάσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών τους σε ισότιμη βάση με άλλους.⁹ Για το λόγο αυτό, τα κράτη δεν μπορούν να αρνηθούν την πρόσβαση, χρησιμοποιώντας ως δικαιολογία την δύσκολη οικονομική συγκυρία.¹⁰ Επιπλέον, η υποχρέωση παροχής πρόσβασης σε οποιοδήποτε τόπο ή υπηρεσία που προορίζεται για δημόσια χρήση είναι εκ των προτέρων υποχρέωση, πράγμα που σημαίνει ότι το κράτος πρέπει να προλαμβάνει τις ανάγκες που τυχόν ανακύψουν, πριν ανακύψουν, πράγμα που διασφαλίζεται μέσω της αυστηρής εφαρμογής των εθνικών προτύπων προσβασιμότητας, λ.χ. σε κτήρια. Ως εκ τούτου, τα εμπόδια στην πρόσβαση στα υπάρχοντα αντικείμενα, στις εγκαταστάσεις, στα αγαθά και στις υπηρεσίες που απευθύνονται ή είναι ανοικτές στο κοινό, θα πρέπει να καταργούνται σταδιακά.

Πιο συγκεκριμένα, ενδείκνυται η αυστηρή εφαρμογή κοινών κανόνων σχεδιασμού για τη μετακίνηση σε συγκεκριμένους χώρους χωρίς εμπόδια, καθώς και η πρόσβαση σε πληροφορίες και επικοινωνία με τη βοήθεια της τεχνολογίας. Μάλιστα, τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να προχωρούν στις ενέργειες αυτές εκ των προτέρων, πριν δηλαδή ανακύψει ανάγκη για ένα συγκεκριμένο

⁷ Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 13

⁸ Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 23

⁹ Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 14

¹⁰ Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 25

άτομο. Για παράδειγμα, προτείνεται ο εκ των προτέρων σχεδιασμός ενός κτιρίου ως προσιτό στα Άτομα με Αναπηρία, διότι και τα επίπεδα σχεδιασμού καλύπτει αλλά και είναι πιο οικονομικό να ενσωματωθούν υποχρεωτικά χαρακτηριστικά προσβασιμότητας από τα πρώτα στάδια.¹¹

Λόγω της ιδιαίτερης δυσκολίας (ή και πλήρους αδυναμίας) ορισμένων ατόμων για κίνηση και προσανατολισμό σε κτίρια και μέρη ανοιχτά στο ευρύ κοινό, είναι αναγκαία η επαρκής σήμανση και η παροχή υπηρεσιών πληροφόρησης και επικοινωνίας στις υποδομές αυτές. Τα αντίστοιχα κτίρια οφείλουν π.χ. να έχουν σήμανση Braille ή να παρέχεται ζωντανή βοήθεια από διερμηνείς, οδηγούς κ.ά.¹²

Για την ικανοποίηση της πρόβλεψης για διευκόλυνση της πρόσβασης των Ατόμων με Αναπηρία, καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική η εξασφάλιση πρόσβασης σε εξοπλισμό, προϊόντα και υπηρεσίες, σχεδιασμένα κατά τέτοιον τρόπο ώστε να είναι τεχνολογικά προηγμένα και, ταυτόχρονα, κατάλληλα για Άτομα με Αναπηρία, τα οποία θα προσφέρονται στη χαμηλότερη δυνατή τιμή.¹³ Το άρθρο 9 απαιτεί από τα κράτη-μέλη, μάλιστα, ώστε να αντιμετωπίσουν φαινόμενα ανεπαρκούς συνειδητοποίησης, να παρέχουν εκπαίδευση σε όλους τους ενδιαφερόμενους σχετικά με την προσβασιμότητα. Η κατάρτιση θα παρέχεται σε εκείνους που σχεδιάζουν και παράγουν αγαθά, υπηρεσίες και προϊόντα. Επιπλέον, η άμεση συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες στην ανάπτυξη προϊόντων θα βελτιώσει την κατανόηση των υφισταμένων αναγκών και την αποτελεσματικότητα των δοκιμών.¹⁴ Τέλος, ιδιαίτερη βάση πρέπει να δοθεί στην συνεργασία των κρατών με τις τοπικές αρχές, φορείς και ιδιώτες, καθώς και τον σωστό συντονισμό τους και τον τακτικό έλεγχο της προόδου που επιτελείται.

Πληροφορία και Επικοινωνία

Η πρόσβαση στην πληροφορία και επικοινωνία αποτελεί άλλο ένα σημαντικό καθήκον των κρατών, καθώς αυτή αποτελεί έκφανση της ελευθερίας της σκέψης και της έκφρασης. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η υποχρέωση παροχής υποστήριξης προς τα ΑμεΑ ,σε περίπτωση ανάγκης, από μεσάζοντες (λ.χ. οδηγούς και επαγγελματίες διερμηνείς), ώστε αυτά να αποκτούν πρόσβαση σε συστήματα πληροφοριών και επικοινωνιών, τα οποία πρέπει να διατίθενται κατά τρόπο ευανάγνωστο, και στο διαδίκτυο.¹⁵

¹¹ Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 15

¹² Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 20

¹³ Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 24

¹⁴ Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 19

¹⁵ Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 21

Η αξιοποίηση νέων τεχνολογιών αποτελεί βασικό εργαλείο στην αντιμετώπιση των ανισοτήτων ως προς την πρόσβαση στην πληροφορία και την επικοινωνία. Τα κράτη, μάλιστα, οφείλουν να προωθούν το σχεδιασμό και την ανάπτυξη των συστημάτων επικοινωνίας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα η ανάπτυξη των συστημάτων βελτίωσης της ακοής (π.χ. ακουστικά βαρηκοΐας) και των ανελκυστήρων σε τέτοιο βαθμό, ώστε να καθίσταται δυνατή η εκκένωση κτιρίων σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.¹⁶

Άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες

Το γενικό σχόλιο προβλέπει, μάλιστα, ότι τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να προσδιορίσουν και να εξαλείψουν εμπόδια που ανακύπτουν για την πρόσβαση σε εγκαταστάσεις και δραστηριότητες, που είναι ανοιχτές στο ευρύ κοινό. Γίνεται αντιληπτό ότι τα Άτομα με Αναπηρία, εφόσον απολαμβάνουν ίσα δικαιώματα, θα πρέπει να έχουν και τη δυνατότητα πρόσβασης σε τομείς όπως η εκπαίδευση, το σύστημα υγείας και η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, καθώς και στοιχειώδη στέγαση σε περίπτωση μεγάλης ανάγκης. Πέραν τούτου, η πρόσβαση σε χώρους θρησκευτικής λατρείας, σε υπηρεσίες επιβολής του νόμου, δικαστήρια, και φυλακές πρέπει να εξασφαλίζεται υποχρεωτικά από τα κράτη,¹⁷ καθώς έτσι τα άτομα αυτά ασκούν τα συνταγματικώς και διεθνώς κατοχυρωμένα δικαιώματά τους. Επιπροσθέτως, τα Άτομα με Αναπηρία έχουν το δικαίωμα ίσης συμμετοχής στα δημόσια αξιώματα και την πολιτική, τον αθλητισμό, τις πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και άλλες δραστηριότητες της κοινωνικής ζωής. Όπως καθίσταται σαφές, η απαρίθμηση αυτή είναι ενδεικτική, και όχι εξαντλητική, πράγμα που σημαίνει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να διευκολύνουν την πρόσβαση και σε άλλες εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής, οι οποίες μπορεί να μην είχαν συμπεριληφθεί κατά τη σύνταξη του Γενικού Σχολίου. Έτσι, ένα ευρύ πλέγμα προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία θεσπίζεται για να ισχύει εις το διηνεκές.

Δεδομένης της ιδιαίτερης σημασίας της ισότιμης συμμετοχής των Ατόμων με Αναπηρία στην κοινωνία, η Επιτροπή των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία έχει να δείξει πλούσια νομολογία, με αποφάσεις που δικαίωσαν τα Ατόμων με Αναπηρία που είχαν προσφύγει, κάνοντας χρήση της δυνατότητας ατομικής προσφυγής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η υπόθεση «Zsolt Bujdosó και πέντε άλλοι κατά Ουγγαρίας»¹⁸, όπου οι προσφεύγοντες διεκδίκησαν την ισότιμη συμμετοχή τους στις εκλογές, την οποία το Ουγγρικό Σύνταγμα απαγόρευε. Η Επιτροπή έκανε σύσταση στο κράτος να αναθεωρήσει τις διατάξεις που νομιμοποιούσαν αυτή τη διάκριση. Επίσης, μία ακόμα χαρακτηριστική υπόθεση είναι η «Szilvia Nyusti, Peter Tacaks & Tamas Fazekas κατά Ουγγαρίας»¹⁹, κατά την οποία οι προσφεύγοντες επικαλέστηκαν την αδυναμία τους να χρησιμοποιήσουν τα ΑΤΜ στη χώρα τους, σε ίση πρόσβαση με τους υπόλοιπους πολίτες, καθώς αυτά δεν διέθεταν το σύστημα

¹⁶ Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 22

¹⁷ Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 17

¹⁸ CRPD/C/10/D/4/2011 Zsolt Jujdosó and five others vs Hungary

¹⁹ CRPD/C/9/D/1/2010 Szilvia Nyusti, Peter Tacaks and Tamas Fazekas vs Hungary

Braille στα πλήκτρα τους. Η Επιτροπή, πρότεινε την υιοθέτηση ελάχιστων κανόνων προσβασιμότητας στις τραπεζικές υπηρεσίες για τα ιδιωτικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθώς και τη μεταβολή του νομοθετικού πλαισίου του κράτος, για να εξασφαλιστεί η πλήρης προσβασιμότητα των Ατόμων με Αναπηρία.

5.3 Η σχέση με τα άλλα άρθρα της Σύμβασης

Για την καλύτερη κατανόηση των ζητημάτων που πραγματεύεται το γενικό σχόλιο, παραθέτουμε τη σχέση με άλλα, χρήσιμα άρθρα της Σύμβασης:

Προσβασιμότητα και Εκπαίδευση (Άρθρο 24)

Όλα τα άτομα έχουν δικαίωμα για συμμετοχή στην εκπαίδευση χωρίς διάκριση και βάσει ίσων ευκαιριών. Για τα Άτομα με Αναπηρία, το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνεται ειδικά στο άρθρο 24 της Σύμβασης στο Σχόλιο της επί της προσβασιμότητας²⁰, η Επιτροπή παρατηρεί πως χωρίς προσιτά μεταφορικά μέσα, προσβάσιμα σχολικά κτίρια, προσβάσιμες πληροφορίες γύρω από την εκπαιδευτική διαδικασία και δυνατότητα επικοινωνίας κατά τη διάρκειά της, τα Άτομα με Αναπηρία δεν θα έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση. Η επίτευξη της προσβασιμότητας, λοιπόν, αποτελεί στοιχείο της προσπάθειας για επίτευξη μίας εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς.

Προσβασιμότητα και Ιατρική Περίθαλψη (Άρθρο 25)

Από τα δικαιώματα που συνδέονται στενά με την προσβασιμότητα δε θα μπορούσε να λείπει το δικαίωμα στην ιατρική περίθαλψη. Στον τομέα αυτό, πέρα από το να είναι προσβάσιμες οι εγκαταστάσεις, οι πληροφορίες και οι σχετικές με την υγεία υπηρεσίες, πρέπει να δίνεται έμφαση στη διάσταση του φύλου ώστε να καθίσταται προσβάσιμη η υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένων των γυναικολογικών και μαιευτικών υπηρεσιών για τις γυναίκες και τα κορίτσια με αναπηρία²¹, να αξιοποιούνται στον εργασιακό χώρο του ατόμου καθώς και τη συνδικαλιστική δράση.

Προσβασιμότητα και συμμετοχή στον πολιτικό βίο (Άρθρο 29)

Το άρθρο 29 της Σύμβασης εγγυάται στα Άτομα με Αναπηρία το δικαίωμα να συμμετέχουν στην πολιτική και δημόσια ζωή, και να λαμβάνουν μέρος στη διαχείριση των δημόσιων υποθέσεων. Τα Άτομα με Αναπηρία θα είναι σε θέση να ασκήσουν τα εν λόγω δικαιώματα ισότιμα και αποτελεσματικά, μόνο εάν τα συμβαλλόμενα κράτη εξασφαλίσουν την προσβασιμότητα των διαφόρων διαδικασιών όπως π.χ. ότι η διαδικασία της ψηφοφορίας θα γίνει σε κατάλληλες εγκαταστάσεις και

²⁰ Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 39

²¹ Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 40

θα χρησιμοποιηθούν προσιτά και εύχρηστα υλικά και όλες οι σχετικές πληροφορίες θα είναι διαθέσιμες σε προσβάσιμες μορφές για αυτά.²²

Προσβασιμότητα και συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή, την ψυχαγωγία, τον ελεύθερο χρόνο και τον αθλητισμό (Άρθρο 30)

Η ποιότητα της ζωής των Ατόμων με Αναπηρία σε ισότιμη βάση με τους συμπολίτες τους δε θα μπορούσε να επιτευχθεί χωρίς τη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή, την ψυχαγωγία, τον ελεύθερο χρόνο, και τον αθλητισμό. Το άρθρο 30 της Σύμβασης προβλέπει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των Ατόμων με Αναπηρία να λάβουν μέρος στην πολιτιστική ζωή, σε ίση βάση με τους άλλους. Τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα άτομα με αναπηρίες έχουν πρόσβαση σε πολιτιστικό υλικό, τηλεοπτικά προγράμματα, ταινίες, θεατρικές παραστάσεις, βιβλιοθήκες, υπηρεσίες τουρισμού κ.α. Εκτός από τον θαυμασμό της τέχνης όμως, τα Άτομα με Αναπηρία θα έπρεπε να έχουν την δυνατότητα δημιουργίας (άρθρο 30, παράγραφος 2).

Τέλος, σύμφωνα με την παράγραφο 5 του Άρθρου 30 της Σύμβασης τα κράτη είναι υποχρεωμένα να λάβουν κατάλληλα μέτρα ώστε να προωθήσουν την συμμετοχή των ατόμων αυτών σε τέτοιες δράσεις, να διασφαλίσουν την εύκολη πρόσβαση σε αυτές, και την ισότητα.

6. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες

- 1) Πώς μπορεί να ενισχυθεί η διακρατική συνεργασία για την πλήρη ικανοποίηση του δικαιώματος στην προσβασιμότητα των ΑμεΑ και σε ποιους τομείς πιστεύετε ότι θα ωφελήσει ιδιαίτερα αυτή η συνεργασία;
- 2) Ποιες μεταρρυθμίσεις είναι αναγκαίες σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, ώστε τα κράτη να εκπληρώνουν πιο ικανοποιητικά τις υποχρεώσεις τους στο πλαίσιο της Σύμβασης για τα ΑμεΑ με έμφαση στην προσβασιμότητα;
- 3) Πως μπορεί ειδικότερα το εκπαιδευτικό σύστημα να συμβάλει στη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης των ΑμεΑ στην κοινωνία;

²² Γενικό σχόλιο Νο2 για το Άρθρο 9, παράγραφος 43

7. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη

1. Τα πρωτότυπο κείμενο του Γενικού Σχολίου (Committee on the Rights of Persons with Disabilities, General comment No. 2 (2014) on Article 9: Accessibility, Eleventh Session, 2014) διαθέσιμο στον παρακάτω σύνδεσμο: <https://documents-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/033/13/PDF/G1403313.pdf?OpenElement>
2. Η μηχανή αναζήτησης σχετικά με το ποιες διεθνείς συνθήκες ανθρώπινων δικαιωμάτων έχει υπογράψει και κυρώσει κάθε κράτος-μέλος του ΟΗΕ. Έμφαση πρέπει να δοθεί στο αν συγκεκριμένο κράτος έχει υπογράψει και κυρώσει τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και το προαιρετικό πρωτόκολλο: <http://indicators.ohchr.org/>.
3. Οι εκθέσεις της Επιτροπής για τα κράτη μέρη (με έμφαση κάθε εμπειρογνώμονος στο κράτος το οποίο εκπροσωπεί στην Επιτροπή) είναι διαθέσιμες στο: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=4&DocTypeID=29
4. Για μία γραφική απεικόνιση των ζητημάτων γύρω από τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία: http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/world_report_disability_easyread.pdf?ua=1

8. Βιβλιογραφία

1. Παρούλα Νάσκου-Περράκη, *Δικαιώματα του Ανθρώπου: Παγκόσμια και περιφερειακή προστασία. Θεωρία – Νομολογία*, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2016.
2. Παρούλα Νάσκου-Περράκη, *Η Προσβασιμότητα: ένα νέο δικαίωμα στο διεθνές νομικό πλαίσιο προστασίας των ΑμεΑ*, Επιστημονική Συμβολή στον Τιμητικό τόμο προς τιμή του Καθηγητή Παναγιώτη Κανελλόπουλου (υπό δημοσίευση – 2015), **διαθέσιμο εδώ**.

9. Ηλεκτρονικές πηγές

1. <http://www.un-documents.net/a61r106.htm>
<http://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>
2. <http://www.un.org/esa/socdev/enable/faqs.htm>
3. <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>
4. <https://documents-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/033/13/PDF/G1403313.pdf?OpenElement>